

TOOLISTE

Märts 1936

9. aastakäik

E. Töolisühingute Keskliidu ja töölisnõukogude häälekandja

Organiseerimiskuu tulemusi.

Keskliidus 10.000 liiget.

E. T. Keskliidu korraldusel toimus 15. veebr. kuni 15. märtsini ametiühingute organiseerimiskuu.

Ametiühingute ülesandeks oli sellel hoogkuul tõsta E. T. Keskliidu liikmete arv 10.000 peale.

Organiseerimiskuu ei tähendanud seda, et muul ajal organiseerimistööd ei tehtaks. Jõudude koondamistöö käib aasta läbi. Kuid organiseerimiskuu koondatakse ametiühingute tegelaste jõupingutused eriti uute liikmete juuretõmbamiseks ja mahajäänud tööalade organiseerimiseks.

Õieti antakse organiseerimiskuu tuge hoogsamaks tegevuseks. Ja möödunud organiseerimiskuu mõju avaldubki ka edaspidi. Näeme ka seda, et „ametlikult“ lõppes organiseerimiskuu 15. märtsil, kuid peale seda võimas organiseerimistöö alles lahti läks. Ja see muutub päevpäevalt hoogsamaks. Kui aasta algul seadsime loosungi: aasta lõpuks Keskliidu liikmete arv 12.000 peale, siis nüüd võime julgesti seada ülesse suurema ülesande — aasta lõpuks E. T. Keskliidu liikmete arv 15.000 peale.

Kui meie viimasel ajal oleme öelnud tööandjale, et tööliste palkade suhtes „odavad ajad“ on möödas, töölisel on hakanud koonduma oma ametiühingute ümber, tahavad kollektiivlepinguiga parandada oma palgaolusid, töölisel tahavad maitsta oma töövilja, siis on meile öeldud, et teie ajate poliitikat ja rikute „häid vahekordi“ tööliste ja tööandjate vahel. Samas on tööandjad ja neile sõbralikud ringkonnad arvamisi avaldanud, et ega sellest organiseerimise asjast nagunii midagi välja ei tule. Eesti tööline olevat loid!

Organiseerimiskuu algul ka nii mõnedki endised töölisliikumise „juhid“ suhtusid üleolevalt Keskliidu algatusse. Ja lasid lendu arvamisi: teevad tühja tööd!

Organiseerimiskuu algas töölisvanemate üleriikliku konverentsiga,

mis tekitas suurt elevust kogu töölistkonna keskel ja avalikkuses. Sellel konverentsil töölisvanemad ütlesid välja iseteadvalt ja mehiselt oma seisukohad tööliste peaküsimustes ja andsid tõutuse, et muudavad E. T. Keskliidu ametiühingud tugevaiks võitlusorgani-

satsioonideks. Töölisvanemad ongi pidanud oma mehesõna ja koos ametiühingutega organiseerimisküül teinud tänuväärset organiseerimistööd. Sellest on tingitud erakordne edu organiseerimises suurtööstuses.

Organiseerimisküül ülesandeks oli tõsta E. T. Keskliidu liikmete arv 10.000 peale.

Võib märkida, et see ülesanne on täiel määral teostatud. Uute liikmete juurdevool ametiühinguisse kestab aga edasi.

Eesti töömees on ajanud oma selgroo sirgeks. On asunud organisatsioonini abil parandama oma olukorda.

Töölised on võtnud põhjalikule selgitamisele küsimuse, kas Vabrikantide Ühisuse ja töösturite keskuste ühekülgsed kalkulatsioonid ja tahe määravad töölise elusaatuse, või töölise igapäevase elu nõuded ja rahvamajanduslikud huvid. Töölised oma organisatsioonide abil tahavad laiendada oma eluvõimalusi ja õigusi ühiskondlikus elus, vastavalt oma suurele arvule.

Üksikasjaline aruanne käeoleva aasta organiseerimisküüül tulemustest esitatakse Keskliidu nõukogule aprilliküül keskel. Siinkohal võiks märkida vaid tähtsamaid saavutisi.

E. Tekstiiltöölise Ühingu, üleriikliku organisatsioonina alustas tegevust organiseerimisküüül algul. Aasta vahetusel küüül sellesse organisatsiooni 300 liiget. Needki olid ainult Tallinnast. Nüüd on ühingu osakonnad peale Tallinna — Narvas, Sindis; ja teistes paikades on need asutamisel. Praegu küüül ühingu osakondadesse juba 2.000 liiget. Erakordne tähendus on Narva ja Sindi tekstiiltöölise organiseerimisel. Need on vanad küüül tekstiiltööstuse keskused ja olid kahjuks seni organiseerimata olekus. Aasta lõpuks tahab ametiühing tõsta liikmete arvu vähemalt 5.000 peale. Liikmemaksuks on 1/2% palgast. Seega võimaldub alus panna töövõitluse toetuskassadele. Mai küüül tuleb kokku ühingu 1. kongress.

E. Trükitöölise Liidu ühingutes on kasvanud liikmete arv üle 600. Liikmete juurdetulek kestab edasi. Suveks ehitab ühing Aegviidu oma puhkeküüül, mis läheb maksma 10.000 krooni.

E. Meremeeste Ühingu on kaugelt üle 1.000 liikme. Ühing alustab lähemal ajal palgavõitlust kollektiivlepingu eest.

E. Raudteetöölise Ühisuse 6 osakonnas on liikmete arv tõusnud ligi 700-ni — märtsi lõpuks peeti esitajateküüül koosolek, mis hästi küüül läks.

E. Autojuhtide ja Mototehnikute Ühingu osakondades on liikmete arv tõusnud 600-ni.

Kaevandustöölise Ühingu sai organiseerimisküüül ajal kätte tegevuse jätkamise võimaluse. On pandud käima vilgas organiseerimistöö. Liikmete arv on tõusnud. Aasta lõpuks tahetakse tõsta liikmete arv vähemalt 1.000 peale. Viisama hingega mehed aga tahavad kätte saada küüül 2.000 liiget. Kaevandustes levib rohkelt „Töölise Häält“. See soodustab sitkete kaevandusmeeste organiseerimistööd, mida tuleb teha erakordsetes raskustes.

E. Nahatöölise Liitu, mis hiljuti tegevusse astus, küüül praegu juba 1.000 kingseppa. Organiseerimisküüül tõsis tugevalt liikmete arv Tartus. Koondatakse ühingu küüül ka parkijaid ja sadulseppi ning mehaaniliste küüül töölise.

Paberi- ja Keemiatöölise Ametiühingu tegevus seisis pikemat aega. Nüüd pandi Tallinnas selleli küüül alal töö käima. Ühingu küüül on koondunud liikmeid kõigist tähtsamaist küüül tööstest. See paneb küüül kindla aluse tulevasele tööle. Siin tuleb esile palgavõitlus. Sest töölise palgad on madalad.

E. Rätsepatöölise Liidu 4 ühingu küüül kuulub juba 400 liiget. Märtsi küüül peetud kongress andis organiseerimiseks uut hoogu ja tõi tegevuse juurde nooremaid värkseid jõude. Mitmes kohas tuleb rätsepate palgavõitlusi.

E. Toidu- ja Maitseainetetöölise Ametiühingu on tõstnud oma liigete arvu ja peale pagarite ja leivatöölise asunud organiseerima kondiitreid, jookide töölise, kalatöölise, maiusainete küüül töölise jne.

Ehtustöölised üle riigi on olnud elavalt organiseerumas. On peetud hulk organiseerimisküüül koosoleküüül.

Maalrid tegid ettevalmistusi kevadeks hooajaks. Tahavad tugevamini organiseeruda ja jätkata eelmisel aas-

tal poolelijäänud palgaasjade korraldamist.

Pottsepad hakkavad kevadel uuendada kollektiivlepinguid. Märtsikuul peetud peakoosolekust võttis osa 90% liikmeist. Liikmemaksuks määrati **10 krooni** aastas ja 5 krooni sisseastumise maksu.

Türi Töölise Ühing on koondanud oma ümber 60% kohaliku paberivabriku töolistest. See on täiel määral töölisvanemate teene.

Pärnu Töölise Ühing on kutsunud ellu rea kutseala sektsioone, mille asutamine jätkub. Ühingusse kuulub juba 300 liiget.

Tartu Töölisühingute Keskliidu poolt on arendatud elavat organiseerimistööd, mida on soodustanud alaline organisaator ja töölisvanemate kaasalöömine. Tartu ametiühingutesse kuulub juba umbes 1.000 liiget. Eriti aktiivsed on olnud nahatöölised, kivitöölised, metallitöölised. Kammivabriku töölised on käima pannud oma ühingu asutamise. Kivitöölise ühingu algatusel on organiseeritud suur hulk Peipsiääre külade müürseppi.

Viljandis on organiseerimistöö käinud sama hooga kui teisteski paikades. On korraldatud järjekindlalt töölise haridusliidu loenguid.

Metallitöölised, kahjuks on pidanud pealt vaatama teiste organiseerimistööd. Tallinna metallitöölise ühingu

põhikirja rängad eeskirjad on haavunud nende isetedvust. Küll siingi peatselt asi paraneb. Kõigis maades on metallitöölised organiseerimisel esirinnas. Meilgi peab see nii olema.

See on organiseerimistöö tulemus vaadtuna linnulennult.

Võib rõõmuga kinnitada, et igal pool, kus vähegi asjale käed külge on pandud, on töö häid tulemusi annud.

Töölised ei organiseeru organiseerimise enese pärast, vaid selleks, et kaitsta oma tegelikke elulisi huvisid. Ja need on: kollektiivlepingud, töötin-gimuste parandamine, töökaitse inspeksiooni ümberkorraldamine, sotsiaalkindlustuse laiendamine ja töölise omavalitsuse säilitamine haigekassades, puhkeaja seaduse laiendamine jne.

Ühe sõnaga, meie peame ellu viima töölisvanemate konverentsi otsused. Need olid tõsisest elust tulnud seisukohad. Suurima järjekindlusega olgem valvel nende teostamise eest.

Selles teadmises jätkugu meie organiseerimistöö. Üksmeel ja aktiivsus püsigu meie organisatsioonides.

LIIKMETE ARV AASTA LÕPUKS
15.000.

JÄÄ ON MURTUD!

TAGUGEM RAUDA, KUNI SEE
KUUM!

Lõpp madalatele palkadele.

Tekstiiltööliskond on asunud hoogsale organiseerimistööle ning ka palgavõitlusele. Lühikese ajaga on koondunud ühingu ümber juba umbes 2000 liiget.

Sellega jõudis Eesti töölisliikumise areng uude järku: **kodutöölise palgavõitluse järel on tõusnud päevakorda organiseerimine ja tööolude korraldamine suur- ja kesktööstuses.**

See ei tulnud juhuslikult, kogemata, kuid see pole ka kellegi poolt kunstlikult tekitatud. Vaid see on asjade loomulik areng.

Tekstiilvabrikandid ja muudki ringkonnad ei taha ikka veel aru saada,

millega on tegemist. Vana tuntud kombe järele kahtlustatakse palgavõitlusi poliitiliselt; tõsistele järelandmistele ei taheta mõeldagi.

Et töölised on inimesed ja et neil sellepärast on õigus inimese moodi elada — see mõte ei taha mahtuda nii mõnegi mehe ajju.

Kui töölised jäid organiseerimata, siis suhtuti neile mitte kui inimestele, vaid kti „odavale tööjõule“. Tööjõud — see oli lihtsalt kaup, mida oli laialt saada näljahinna eest ja mis võimaldas tore-dat profiiti.

Härrasid, kes aastakümneid nii mõtlesid, on muidugi raske nüüd ümber-

õpetada. Kuid sellest ümberõppimisest nad ei pääse.

Sest jää on murtud. Üks lihtne mõte on tunginud tööliste teadvusse, ja see mõte on: keegi sind kunagi ei aita, kui sa ei aita iseennast. Selle äratundmise mõjul oli lõpp tehtud töölisliikumise võltsimiskatsetele. Selle mõjul käivad käitisvanemad ja ametiühingud ühist teed kõigi tähtsate küsimuste puhul. Ja hiljutine käitisvanemate konverents kujunes töölistkonna ühtluse suurejooneliseks demonstratsiooniks.

Nii on see läinud: tööline sai peremeheks oma ametiühingus ja oma Keskkliidus; tulemuseks oli — organiseerimistöö tõus ja töölistkonna jõutunde suurenemine.

Iga töötüli puhul seletavad ettevõtjad: palgad on ju üldiselt madalad, ega meie need ainsad patused pole. Kuid nad ei näe, et töölistkond võitleb just palkade üldise tõstmise eest, oma olukorra tõelise paranemise eest. Ta ei taha enam olla „odava tööjõu“ väetisaineks majanduse arengule, vaid tunneb end koos kogu rahvaga selleks, kelle jaoks majandus õieti on.

Eriti selge on asi tekstiiltööstuses. Selles numbris on ära toodud töölistnõukogude seletuskirjad Sindi ja Balti töötülide puhul. Seal on näidatud, kuidas on tööstuse olukorra paranemine tulnud seni kasuks ainultüksi ettevõtjatele. Tõsteti hindu: suurendati tööliste töökoormatust; saadi kasusid toorainete

hinnalangusest, — kuid tööliste palk jäi endiseks ning vahest ka alanes.

Siin pole midagi imestada. Teistel demokraatlikel maadel on ametiühingud need, kes sunnivad ettevõtjaid tõstma palku vastavalt tööstuse seisukorra paranemisele. Meil puudusid kaua aega massilised ametiühingud — ja see, mis töölistel selletõttu saamata on jäänud, on kindlasti rohkemgi kui 30 protsenti, millest on juttu Balti puuvillavabriku töölistkonna nõudmises.

Töölised nõudsid ekspertiisi tööstuse kandevõime kindlaksmääramiseks. Sel puhul sõnas üks vabrikudirektor: noh, kes võib meid sundida näitama oma rahakoti sisu.

Jah, seda meie arvame isegi, — töötülide lahendamise komisjon selleks sundida vist ei jaks. Kuid sedavõrra kui võrra kasvab organisatsioonide tegevus, on vabrikandid sunnitud sammult taganema ja tõstma palku — ja see ongi ainus kindel abinõu nende rahakoti sisu selgitamiseks.

Nii peab komisjon muutuma kokkuleppe sobitajaks, takistamata palgavõitluste vaba käiku. Ja kokkuleppe ise olgu kollektiivlepinguks ametiühingu ja ettevõtja vahel. See on ainus õige tee olukorra tõeliseks ja püsivaks parandamiseks. Ja kui oleme tugevad, kindlad ja üksmeelsed, siis kaovad sellelt teelt kõik kunstilikud tõkked.

Tekstiiltöölise koostööst.

H. Roog.

Hiljuti kirjutas ühe pealinna lehe Narva korrespondent, et kohalikkude tekstiiltöölise hulgast kuulub soove iseseisva ühingu organiseerimiseks senise E. Tekstiiltöölise ühingu Narva osakonna asemel. Nendeks iseäralikkudeks soovideks andvat põhjust kartus, et peauhing Tallinnas võivat hakata poliitikat ajama. Ka ei olevat õige, kui suuremal organiseeritud grupil olevat alluvus vähema, s. o. peauhingu vastu.

Ei ole midagi imestada selliste kuul-

duste üle, isegi kahelda mitte. Nisugused ebaasjalikud kuulujutud ongi ühingu tööviljakuse tunnustuseks. On selleks esimeseks reaktsiooni kihinaks, mis näitas, et ühing on muutunud kardetavaks relvaks tööliste käes, millele peavad tööandjad vastu astuma. Ja selle relva kahjutuks tegmise viise ei ole tööandjatel mitte palju. Üheks edukamaks mooduseks on ühingu tegevuse poliitiliseks tembeldamine, siis veel tööliste omavaheliste tülide õhutamine, kasutades selleks mitmeid psühholoogilisi

momente. Ei ole ühetegi tublit töölisühingut, et ühtegi möödunud palgavõitlust, mida ei oleks tembeldatud poliitiliseks. Kuidas ei teeks siis seda Narva tööandjate ringkonnad? See on tööandjate endakaitse vahendina sama endast mõistetav, nagu tööliste streik, palganõudmise vahendina. Eeltoodud juhused ei ole aga mitte ainukene, vaid ainult üks nendest, mis on laiemale pinnale viidud.

Et selles artiklis on aga vale mõiste ühingu struktuurist esile toodud, siis lubatagu siin vajalikku õiendada. Kirjutusest võib nii aru saada, nagu moodustaksid Tallinna organiseeritud tekstiiltöölised selle E. T. Ü. peauhingu, kelle vastu peab Narva osakond oma kohustusi kandma liikmemaksude näol. Tallinna tekstiiltöölised ei moodusta mingit peauhingut, vaid ka ainult osakonna, kes oma kohustusi keskorganisatsiooni vastu täidab. Ei ole olemas mingit peauhingut, on vaid osakonnad ja nende ühine keskjuhatuse, kes

on valitud osakondade esitajate endi keskelt. Piltlikult öeldes sellesse põhikirja raami on ära mahutatud mitu tegelikku juriidilist isikut, s. o. liit ühes kohapealsete ühingutega.

Ajalugu on näidanud, et töölisühingud ei ole elujõulised, kui nad ei ole ühinenud mitte tugevateks liitudeks. Ka ei ole mõeldav, et töölisühing võiks üksiku iseseisva ühinguna püsida ja oma peale pandud ülesandeid täita. Mis on võimalik jalgpalli seltsidele ja keegli klubidele ei ole veel võimalik töölisühingutele, kuna nende ülesanded on palju suuremad ja raskemad. Peame pidama silmas, et tekstiiltöölised vastas seisab vägev „Kreenbalt“ ühes Vabrikantide ühinguga.

Ametiühinglastel ja teadlikel töölistel olgu ainult üks teadmised ja s. o. kui keegi ringi käib selliste juttudega on ta töölisühingute ja kogu tööliikumise vastane.

Peame koondama oma jõud tugeva ja ühtlase organisatsiooni ümber.

Uue maailmasõja õht.

Kui me ühes varem numbris tähendasime, et eesolev aasta välispoliitiliselt kujuneb üheks pingelisemaks pärast maailmasõda üldse, siis järgnevaks poolteise kuu sündmused rahvusvahelises elus on näidanud, et meil oli õigus. Praeguseks rahvusvaheline üldine olukord on jõudnud areneda niikaugele, et riikide vahelised kasvavad teravused võivad igapäev plahvata uueks maailmasõjaks.

Ekslikuks on osutunud nende poliitikute arvamused, kes lootsid, et Rahvasteliidu loomine pärast maailmasõda väldib edasised riikide vahelised relvastatud kokkupõrked. Rahvusvahelised lepped, mis tunnustasid sõja kui rahvusliku poliitika vahendi rahvusvaheliseks kuriteoks (n. n. Kellogg-Briand'i pakt 1928. a.), on saavutanud ainult seda, et vormiliselt küll enam sõdu ei peeta, sest sõdu enam ei kuulutata, vaid õiendatakse piiriküsimusi, võetakse strateegiliselt tähtsaid punkte oma alla jne. Kas mõni riik sealjuures toime paneb rahvusvahelise kuriteo või mitte, on tühine küsimus sellest, kui võrd tugevaks osutub võitja selleks, et kaotajad tunnustada rahvusvahelise õiguse rikkujaks.

Ajalugu on jälle kordselt näidanud, et lepingud ei suuda muuta kapitalistlikku paratamatust — sõda. Sõjad on paratamatud seni, kuni on paratamatud riikide vaheliste huvide kokkupõrked. Kui pärast maailmasõda räägiti, et see on viimne sõda, siis rääkis sellele vastu algusest peale asjaolu, et maailmasõda ei ole suutnud kaotada riikide huvide kokkupõrkeid.

Et aga pärast maailmasõda uus sõda võimatu näis, on lenes sellset, et kaotajad riigid olid liiga nõrgad selleks, et oma huvide realiseerimisel kasutada rahvusvahelise elu ultima ratiõ't, võimast vahendit — sõda.

Kui maailmasõja järgi, eriti avaliku arvamise survele, loodi rahuorganisatsioon, Rahvasteliit, siis juba võis tõstatada kahtlusi Rahvasteliidu suhtes, sest Rahvasteliidu juhtivate riikide poliitikute seas, eriti Prantsusmaal, oli tugevasti esindatud mõte, et Rahvasteliidu peamiseks ülesandeks on kujunenud piiride, maailmapoliitilise olundi, status quo säilitamine üldse, kuigi see olund ei vastanud kaugeltki kaotajate huvidele. Nii viisi Rahvasteliit peidab endas algusest peale huvide kokkupõrgete idusid, olles senist maailmapoliitilist olundit, n. n. status quo'd pooldavate riikide liiduks kaotajate vastu.

Vahepeal, eriti pärast Saksamaa astumist Rahvasteliitu, tehakse katset Rahvasteliidu ümberorganiseerimiseks. Kui Rahvasteliit seni oli riikide poliitiline liit, mis üheltpoolt pidi kindlustama seniseid piire ja seetõttu soovs rahu, teselt poolt aga vastavalt nende riikide huvidele ajas demokraatlikku poliitikat, siis nüüd Rahvasteliidust taheti luua tõelist rahvusvahelist ühistist — riikide riiki, mis pidi panema kehtima rahvusvahelise õiguse ja õigluse kogu maailmas, ka kaotanud riiges, tehes üldse võimatuks riikide erinevad huvid.

Selgus aga, et maailm ei ole selleks suureks ülesandeks veel küps. Ei ole üldist ja ühtlast

kõiges riiges samaselt tunnustatud rahvusvahelist õiglust, kuna iga riik peab oma erinevat huvi õiglaseks

Kuigi võib tunda kahju sellest, et Rahvasteliit ei kujunenud kogu maailma haaravaks riikide riigiks, kus kehtiks rahvusvaheline õigus ja õiglus, on siin tegu paratamatusega, sest mitte idealistlikud kaalutlused, vaid reaalspoliitilised huvid määravad teatud riigi välispoliitilist joont. Kui need reaalspoliitilised huvid nõuavad enda tunnustamist teiste huvide arvel, siis ka praegu on see lõplikult saavutatav ainult jõu kaudu, mis suudab kõrvaldada rahvusvahelisi kokkuleppeid.

Vastavalt sellele toimub riikide koondumine kahte gruppi. Ühe grupi moodustavad Rahvasteliidu riigid, kes on enamikus demokraatlikud ja huvitatud rahust, s. t. riikide seniste piiride püsimisest. Teise gruppi kuuluvad fašistlikud maad, kes soovivad vallutada uusi maid ja on kas lahkunud Rahvasteliidust (Jaapan, Saksa) või sattunud sellega konflikti (Itaalia). Rahvasteliidu riikide juhtivaiks riigeks on aga praegu Inglis- ja Prantsusmaa, ning osalt ka Nõukogude Liit. Ka Skandinaavia riikide blokk osutub suureks rahuteguriks.

Selline riikide gruppeerumine on saanud teoks sedamööda, kuidas Saksamaa, maailmasõja peamine kaotaja ja raskuste kandja, hakkas uuesti tugevnema ja sedamööda kuidas fašism võit reas mais kõrvaldas siseriiklikud tõked ekspansioonipoliitikale.

Maailmasõja võitnud riikide välispoliitika üldse ja eriti ka Rahvasteliidus oli juhitud n. n. kollektiivse julgeolu süsteemi väljaarendamisele, s. o. vastastikuste tagamiste, kindlustamiste ja kallaletungi korral abistamiste läbi status quo säilitamiseks. Arusaadavasti ei saa püsida selline süsteem igavesti, kuid vabanemine sellest on võimalik ainult jõudu tarvitades. On mõistetav, et eeskätt Saksamaa on huvitatud maailmasõja tagajärjel talle peale surutud olundist, mis kollektiivse julgeolu süsteemiga kindlustatud, vabanemisest.

Juhitud sellest soovist Saksamaa eriti, aga ekspansiivsed fašistlikud riigid üldse, on asunud hoogsalt relvastuma, millele on järgnenud üldine kiir- ja võidurelvastumine. Relvad, aga, kujutades endast seisvat kapitali, lunastamatuid veksleid, vajavad realiseerimist, kasuliku tegemist relvastatud kokkupõrkeis.

Lõppeks fašistlike maade sisepoliitilised raskused sunnivad rahva tähelepanu juhtima välispoliitikale ja õhutama agressiivsusele, millele muudugi järgneb samase meeoleolu loomine teisis, vastasmais.

Sellel pinnal on arenenud Euroopas sõja oht ja loodud vastav sõjameeleolu. Et aga riikide huvid on seotud niikasti loomupäraselt kui ka lepingute võrguga vastastikuseks abistamiseks, siis ei ole mõeldav enam kohalikud sõjad, vaid nad lõpevad rahvaste üldises heitluses.

Kuivõrt on sõjaoht tegelik, see oleneb kõigepealt sellest, mil määral on tugev ühe või teise riigi enda sõjaline jõud ja järgnevalt sellest, kui suure vastaste hulgaga peab sõda alustav riik arvestama, s. t. kui tihedad on

need vastastikused abistamise liidud, mida riigid oma vahel on sõlminud.

Praegu maailmas on kaks teravat sõjakollet, nimelt Kesk-Euroopas ja Kauge-Idas, kusjuures olukorrad neis on kujunenud järgnevalt.

Kauge-Idas Jaapan, kannatades ruumi puudust oma rahvastiku mahutamisel tihedasti kokkusurutud maa-alal ja leidmata küllaldast turgu oma kiirelt arenevale tööstusele, püüab laieneda Hiina arvel, luues siin temast sõltuvaid iseseisvaid puhverriike ja riigikesi. Põrkudes kokku Nõukogude Liidu huvidega ja saades sellele strateegiliselt ohtlikuks, hellitades isegi lootusi Nõukogude Liidu huvialade okupeerimisi, ning sattudes vastollu Briti ja Ameerika Ühendriikide huvidega, kes hirmuga näevad Jaapani positsiooni liigset tugevnemist, ongi siin sõjaoht lükitud reaalsesse ligidusse. Selle väliseks märgiks on palavlikuline vägede koondamine ja sõjavarustuse koheletoimetamine. Kokkupõrke põhjusi leidub küllaldaselt, et ulatuslikku sõjalist kokkupõrget pole veel sündinud, see oleneb eeskätt sellest, et Jaapan veel ei usalda küllaldaselt oma sõjalist jõudu. Järelikult Kauge-Ida sünduste võti ei seisa Jaapanis, vaid Kesk-Euroopas. Jaapan nähtavasti ootab olukorra teravnemist Euroopas sedavõrt, et Nõukogude Liit oleks seotud Lääne frondil, mis tema jõude Idas vastavalt nõrgendaks.

Raskem kui Kauge-Ida küsimus ja meile aktuaalsem on see sõjakolle, mis pulbitseb Kesk-Euroopas, ja mille eest süü langeb eeskätt Saksamaale, kes taotleb oma ennemaailmasõjaajase võimsa positsiooni vähemalt taassaavutamist.

Ühelt poolt Saksamaa soovib oma asumaade tagasisaamist, teiselt poolt aga püüab tungida üle oma piiride Euroopas. Euroopas Saksamaa võib laieneda ainult kahes suunas, nimelt tungides Austriasse ja vallutades n. n. Ida-ruumi.

Saksa positsioon on oluliselt kõvenenud n. n. Stresa frondi lagunemisega. Nimelt umbes aasta tagasi teoks saanud Briti, Prantsuse ja Itaalia frondist on Itaalia-Abessiinia sõja järeldusel Itaalia välja langenud, orienteerudes Saksamaa poole. See laseb eeldada, et Itaalia ja Saksamaa on Austria edasise saatuse suhtes jõudnud üksmeelele, kuna varem nende huvid Austria suhtes olid erinevad. Saksamaa soovis Austria liitumist endaga, Itaalia aga Austria sõltumatust. Kuid ka Briti ja Prantsuse vahekorrad ei ole liiga südamlilikud, eriti tingituna Prantsuse kõhklemisest sanktsioonide poliitika teostamisel Itaalia vastu. Briti ja eriti Prantsusmaaga on küll tihedasti liitunud Nõukogude Liit, kujutades endast määratud jõutegurit, Saksamaa selle vastu on tõmmanud endaga kaasa Jaapani ja osalt ka Poola, kellel ka oma pretensioonid asumaile ja küllap vist ka Ukrainale.

Kuna Euroopa südames asuva Austria iseseisvuse kukutamine tooks endaga kahtlemata Saksa sõjalisi kokkupõrkeid teiste suuriikidega, siis Saksa töötab Austrias esialgu rahvusotsialistliku propaganda abil, olles kindel, et Austria inkorporeerimine, aga ka piiride laiendamine Prantsusmaa arvel toob kaasa endaga üldise Euroopa sõja. Ei ole kahtlust selles, et

Saksamaa seda otsib. Locarno lepingust loobumine ühekülgselt ja vastu rahvusvahelise õiguse vormidele on küllaldane casus belli — sõja põhjus. Arvatavasti see veel ei vii sõjani, kuid ühekülgselt lepingute ja kohustuste rikkumisest julgustaud Saksamaa võib kergesti lavastada uusi provokatsiooniate, mis kahtlematult viivad sõjani. Eriti aga siis, kui Saksamaa vastu rakendatakse majanduslike sanktsioone, mille järgi rahvastiku elatistase langeb ja Hitler elanike meeled kütab üles sõjapropagandaga, sunnib sisepoliitiline olund teda sõjale.

Teiseks sõjatallernaaks Austria ja Prantsuse idapiiri kõrval võib olla Baltikum, n. n. Saksa Idaruum. Siin asub Saksa sõjatee Nõukogude Liitu. Ei ole arvata, et Saksa riskib tungida läbi Čehoslovakkia ja Rumeenia, sest selle tulemusena tuleks tal arvestada Prantsusmaa ja Nõukogude Liidu viivitatut sõtta astumist, nende rahvaste endi suurema vastupanu jõe kõrval. Sõjaasjatundjad arvavad, et Saksa lähtekohaks on Ida-Preisimaa, kuna tee suundub läbi Leedu ja Poola Ida-koridori. Siin ligikonnas puuduvad teised suurriigid ja väikeriikide endi sõjaline jõud ei ole suur. Siit algab Baltikumi vallutamine ja retk Nõukogude Liitu, koos Jaapani rünnakute algamisega Kaug-Idas.

Järelikult Balti väikeriigid võivad saada kistud saatuslike sündmuste keerisesse. See asjaolu tõusetab küsimuse nende välispoliitika suuna kohta.

Seni Balti väikeriigid tunnustades, et nad täidavad kõiki rahvusvahelisi ja Rahvasteliidu liikme kohustusi, deklareerisid oma ühtlast ja erapooletut suhtumist kõigisse teistesse riikidesse. Selle poliitika kaugemaks sihiks oli Balti riikide neutraliseerimine, s. o. sulgemine sõjategevuseks. Niipea kui pärast sõjases Euroopas kujunevad kindlamad riikide huvigrupid, selgub, et see on võimatu, kuna Baltikum on erinevate agressiiivsete huvide ristluspunktiks. Huvide vastuolude teravnemisega on jõutud nii kaugele, et erapooletul suhtumisel erinevaise huvidesse, Baltikum võib osutuda nende huvide söödaks, vastavalt põhimõttele: kes ei ole meie poolt — on meie vastu. Huvide koordineerimispuüded on lõplikult ebaõnnestunud.

Järelikult Balti riikidel tuleb valida liitu-

mise vahel Rahvasteliidu või fašistlike riikide bloki vahel. Ei ole kahelda, et lahendus tuleb Rahvasteliidu kasuks, sest esiteks, oleme huvitatud praegusest riikide piiride püsimisest ja teiseks, demokraatliku valitsuse püsimisest, demokraatia kehtima pääsmisest kogu Euroopas. Need on aga ka Rahvasteliidu poliitika nurgakivid.

Suunates aga oma välispoliitika vastavalt Rahvasteliidu riikide grupi omale, tuleb pidada silmas, et Rahvasteliit pole enam riikide-riik, tõeline rahvusvaheline, universaalne ühitis, vaid riikide poliitiline liit, allianss.

Eelnevast järgneb, et Balti riigid peavad oma välispoliitika üksikasjadeni koordineerima demokraatlike ja status quo riikide poliitikaga. Samuti järgneb sellest nõue välispoliitiliseks aktiivsuseks, et mitte langeda suurte ja Rahvasteliitu juhtivate riikide kontserdi objektiks. Rahvasteliidu täiskogus, kus kõigil riigil on võrdne kaal, on see ka võimalik.

Töölisklassi seisukoht võibiseva sõjavulkaani veerul ei ole kerge. Kindlasti töölisklass, kes on huvitatud rahust ja demokraatia püsimisest, suhtub suure sümpaatiaga Rahvasteliitu ja soovib selle liidu püsimist. Ekslikuks on osutunud need seisukohad, mis maailmasõja järeldusel töölisorganisatsioonides kujunesid, et töölisklass hoidub passiivsest imperialistlike riikide konfliktide puhul ja välispoliitika suhtes üldse. Töölisklass, soovides ülekõige rahu ja töötades selle heaks, ei saa jätta arvestamata reaalselt sõjaohtu. Selle paratamatuse puhul töölisklassi poliitika ja suhtumine on määratud kahes suunas.

Töölisklassid igal maal toetavad oma valitsusi sedavõrt, kuivõrt nende valitsuste poliitika on suunatud fašistlike üksuste vastu ja võib viia fašistlike võimuvallitsuste varingule, lootuses, et fašismi varingule järgneb neis mais töölisliikumise uus ja peatamatu tõus.

Eelnev kõik on aga ka, ühtlasi tõkkeks fašismi levikule oma maa piiridesse ja vahendiks oma demokraatia määndamise vastu fašismi idude poolt.

Ei ole põhjust ka Eesti töörahal asuda teistele seisukohtadele. On alanud suur võitlus fašistliku ja demokraatliku ning rahumailma vahel. Selle tulemusist ei oleks ainult töölisklassi, vaid ka rahvaste ja riikide edasine saatus.

Saksa tööliste olukord.

Rahvusvaheline Transporttöölise Liit on avaldanud uurimuse inglise, prantsuse, saksa, hispania ja rootsi keeles Saksa fašistliku valitsuse 3-aastase tegevuse tulemustest.

30-leheküljelises ülevaates kõigepealt peatatakse selle juures, mida Hitler võimuletulekul oma programmi teostamiseks 3—4 aasta jooksul lubas teha ja mida ta riigimajanduse alal ja töötavate rahvakihide suhtes on ette võtnud. Andmed on

võetud peamiselt natside valitsuse ametlikest väljaandeist.

Saksa rahvahulkade tänapäeva olukorra kohta öeldakse uurimuse lõpus järgmist:

„Vabad ametiühingud on purustatud. Töölised on kaitseta, võimsad ettevõtjate organisatsioonid natsliku führungrekllike kaasabil valitsevad kolmandat riiki. Käitises võimutseb ettevõtja, ametiühingute osakondades käsutab töölisi tasalülitatud ametnik, töölistel ja töötutel ei ole mingeid õi-

gusi. Nüüd peavad nad seal armuandeid paluma, kus nad varem nõuda võisid.

Ettevõtjate kasud tõusevad, on muutunud kahekordseiks, isegi kolmekordseiks. Töölise teenistus langeb. Suured töölishulga teenivad vähem kui demokraatlikes kapitalistlikes riikides töötud abiraha saavad. **Kuid hinnad tõusevad ja tõusevad!**

Valitseb väikekorterite kriis, määratu hulk perekondi on surutud kitsasse üürikasarmutesse. Elutsetakse onnides ja vanades raudteevaguneis. Natsikkude bonsode jaoks ehitatakse luksuslosse ja tulevaseks sõjaks mürkgaasivabrikuid. **Toiduainetest on puudus**, liha ja rasva asemele veetakse sisse materjali suurtükkide ja soomuplaatide jaoks. **Kehvad rahvahulgald närbuvad**, jõukail ei ole tarvet oma elu kokkutõmbamiseks.

Noortöölisel ei ole õigusi. Kuni 25 eluaastani võivad tööbörsid saata noortöölisi ainult sundtöödele. Neid drillitakse sõja jaoks. Naisi hinnatakse kui „sünnitusmasinaid“. Neile vaadatakse ainult kui tulevaste soldatite emadele. Naiste töö ei leia väärilist hindamist. Nad ei või elust osa võtta vabade inimestena.

Maatöölised ja väiketalupejad on linnadest välja aetud ja muudetud suurmoisnikkude, junkrute alamaiks. Töötud on rakedatud sundtöödele. Nad peavad ehitama bonsodele autoteid ja lennuplatse tulevaseks sõjaks. Neilt on võetud osa inimõigusi ja nad on muudetud pruuni-bürokraatia mängupallideks.

Töölise omaabi-asutused on hävitatud. Tarvitajateühingud on purustatud, ametiühingute toetuskassad võeti natside käsutusse, käitiste laenukassad on kaotatud. Ühispankade reserve on kasutatud sõjaliste tellimuste tasumiseks. Töölistel on võetud majanduselus kaastoime- ja kaasarääkimiseõigus ja nad peavad vastuvaidlematult täitma ja vastu võtma kõiki ettevõtja tingimusi ja korraldusi.

Sotsiaalkindlustusekassades on kärbitud haigusabinorme, invaliidide pisikesi pensione on vähendatud. Nad peavad käima

ettevõtjate juures kerjamas ja seega ennast alandama.

Töölisorganisatsioonid lammutati. Kümned tuhanded töölised on heidetud koonduslaagresse, vanglaise ja maalt välja aetud. **Hulk töölisestegelasid on tapetud**. Aga ühtegi suurtöösturit ega suurpankurit ei ole puudutatud, mitte ühtegi neist vangistatud. Neile on jäänud tegevusvabadus. Suurkapitalistid on võitnud kätte kolmanda riigi abil suuri hüvesid. **Saksa töölisel ei ole aga enam kaotada muud kui ahelad.**

Ülevaate lõpus juhitakse tähelepanu hädadohule, mis ähvardab Saksamaalt välismaid:

„**Palavikulise kiirusega relvastub kolmas riik uueks sõjaks**. Gaasivabrikud töötavad kolme vahetusega. Lennukitehased töötavad ööd ja päevad läbi. Kogu Saksamaa on muutunud hiigelasarmuks. **Püüriikides** ja neis riikides, kust Saksamaa toob toormaterjali, seal kus liigub ringi Saksa mark, **toetatakse aineliselt fashistlikke ja natsionaalsotsialistlikke organisatsioone**, finantseeritakse ajalehti jne., et oma mõttekaaslaste kaastoimel nõrgestada tulevase vastaseid. Missuguste abinõude ja viisidega kolmas riik hakkab pidama sõda, näitavad natsionaalsotsialistliku kodusõja meetodid oma rahva vastu. Seda näitavad vangla kongid ja koonduslaagrid, kuhu natsionaalsotsialistid on heitnud piinlema oma kaasmaalasi. **Uskumatu toorusega võitleb natsionaalsotsialistlik diktatuur iga oma vastase vastu**. Seepärast kõigi maade töölisorganisatsioonide võitlus oma maa fashistlikkude organisatsioonide vastu, vabaduse ja töölisklassi edasitungi eest, on võitluseks kolmanda riigi püüete vastu, on suurimaks toetuseks Saksamaal vaevlevatele ja võitlevatele tundmatutele seltsimeestele. Nende võitlust kõigi jõududega toetada on meie kõigi auasjaks.“

Lisame omalt poolt juurde, et Eesti teadlikud töölised on seni võidelnud igasuguste fashistlikkude püüete vastu ja meie kõigi auasjaks on teha seda ka edaspidi.

I. T. F.

Trust.

Masendavalt mõjuvad Ameerika kirjaniku Upton Sinclairi romaanid töölise elust. Kes on lugenud selle kirjaniku teoseid „Süsi“, „Õli“ ja rida teisi, ei saa rõhuvast muljest

lahti: dollar loob maapealse põrgu ja miljonite dollarite omanik on selle põrgu vürstiks.

See on pilt vabaduste maast, teisest seisukohast vaadatuina.

Naelsterling, dollar, kroon — nad on ühe ja sama jõu tehnilised nimetused. See jõud tegutseb igalpool ühtlaselt. Seda jõudu liide-takse trustideks — siis on tal enam kaalu.

Kas ametiühinglased Eestis on teadlikud, et trustid töötavad ka meil?

Kahtlemata on kõik kuulnud „Kreenbaltist“. Mis on Kreenbalt? Teame ainult seda, et ajalehtedes ilmuvad küll tekstis, küll kuulutuste osas: toetage kodumaa kaupa, see annab Eesti töölisele tööd — ostke „Kreenbalti“ saadusi.

Kreenbalt — see on suuremate tekstiilkäitiste koondis. Kõik teised, sinna mittekuluvad tekstiilkäitised, on vähemtähtsad. Nad on tekkinud ainult seetõttu, et „Kreenbalti“ saaduste hind on kõrgem kui seda on võimalik toodelda praeguste materjalihindadega ja töölistele maksetava palgaga võrreldes.

Üks selline väiketööstur, ostes masinad ja lastes turule lihtriiet, teenis igapäev 120 krooni, töötades sealjuures 10 töölisega.

Keegi riidekaupmees, tellides Londonist riidekaupa, maksis kõrget tolli, veoraha jne. ja siiski maksis see riie sama palju, kui kodumaa riie.

Lugeja küsib siis, kuidas on see võimalik?

Miljonid kroonid teevad seda. Trust omab need miljonid — trust määrab ka meie kehatte hinnad.

Esitaks välisilma vastu kaitse: kõrge riidetoll takistab välismaist võistlust tekkimast, pealegi litsentside alusel on välismaa riideimport piiratud.

Sisemiselt: töölistele maksetakse üldtuludest ainult 35% palkade näol, 65% jääb trusti käsutada. Teiste sõnadega: müües 100 miljoni eest kaupa, läheb töölistele 35 miljonit, trustile 65 miljonit*). Esimesest poolest elavad tuhanded töölisperekonnad, teises üksikud aktsionärid.

Ja siiski on tööliste tootmisvõimet suurendatud kriisiaja kestel, praegu on see üle 50% tõusnud, palgad on aga samal ajal langenud.

„Kreenbalti“ peastaap ei asu vabrikutes — seal ainult produtseeritakse. Võitluskants asub Aia tänaval — Vabrikantide Ühisuses. Selle eesotsas on mees, kes valvab trusti huve arvukate juridiliste ja majanduspetsidega. Iga kallaletung trusti protsendile lüüakse tagasi, kaevatakse kaitsekraave ja -valle.

Trust surub võistlejad eemale, isegi kaupmeeste püüetele kaubahindade alandamiseks ja nende sõnakuulmise nõudmiseks, asutati rida vabrikute omakauplusi — „Tekla“ j. t.

*

Sindi päevatöölised, arvult 500, alustasid töötüli. Nende päevapalk on väike, 1,5 krooni ümber päevas. Nõudmine esitati vabrikuvallitsusele, asi võttis loomuliku ja seadusega ettekirjutatud käigu.

*) Välismaail maksetakse töölistele üle 50% samast summast.

Töötülide lahendamise komisjon sõitis kohale. Pakuti lepitust. Töölised nõudsid umbes 20 senti päevas rohkem.

Tööandjad ütlesid:

—Vabrikul ei ole võimalik palka tõsta. Puuduvad igasugused eeldused.

Vaheaeg. Oodati.

Tööandjad võtsid otseühenduse Tallinnaga. Vaheaeg venis 15-minutiliseks, siis deklaratsioon:

3% pakume juure (umbes 4,5 senti), rohkem ei saa juure anda.

Kokkulepet ei saadud, sest Tallinn ei lubanud. Trust ei lubanud 500 töölisele rohkem kui 6000 krooni aastas juure.

Siis oleks ehk mõnel direktoril kahe kuu palk saamata jäänud *).

Kadunud Narva Kalevivabriku direktor Peltzer, kel, muide, Narvas suur populaarsus oli, ütles kord töölisvanematele:

— Ma saan aru teie halvast olukorrast ja paneksin palka juure, kuid trust ei luba. Aitan, nii palju kui saan, preemiatasu tõstmisega.

Ja tegigi seda, sest see ei olnud keelatud trusti poolt. Põhipalgad kirjutab ette aga vabrikantide ühisus protokollis korras, millele kõik lepinglased alla kirjutavad ja kinni peavad.

Need põhipalgad maksavad kõigi kohta. Ka Sindi kohta.

Seepärast lükati tagasi Sindi tööliste põhipalga juurenõudmise esildis.

Vabrikuvallitsus seletas töölistele teisiti:

— Meie maksame kirikule 4000 krooni, spordiseltsile 3000 krooni, tarvitajateühisusele 1800 krooni jne. aastas. Anname niikuinii 6 senti kulu iga töölise kohta juure.

Tööline peab seega oma viletsa olemise kindlustamiseks üleval pidama kirikut, spordiseltsi ja tarvitajateühisust.

Kui Ameerika tööliste taltsutamiseks trustid kasutasid kuulipildujaid, siis Eestis kasutatakse selleks korterist väljapildumist ja töövõimaluste äravõtmist. Eesti on väike maalalt, trust ühendab kõiki tähtsamaid tekstiilkäitisi — siin ei ole vaja kuulipildujaid, siin saab eluvõimaluste äravõtmise ähvardusel alituma sundida ka kangekaelsemat oma õiguste eest võitlejat töolist. Ah, kui hädasti oleks vajalik kirjanikku, kes paljastaks selle trusti tegevust ja kõva kätt, kes sunniks näitama tööstuste tegelikke kalkulatsioone nende kan-dejõu uurimiseks.

Töötülide lahendamise komisjon ütles ära sellest ülesandest Sindi töötüli puhul, kuigi seadus seda võimaldab.

*) Balti puuvillavabriku ühel direktori palk kuus on 3000 krooni.

Kaks kongressi.

Rätsepatöölaliste Liidu 3. kongress.

Eesti Rätsepatöölaliste Liidu 3. kongress peeti 1. märtsil s. a. Tallinnas, millest võttis osa 11 esindajat Tallinnast, Tartust ja Narvast.

Kongressi juhatasid Uukkivi ja Peterson, protokollisid Valm ja Oja. Aruannete järgi selgus, et Pärnu rätsepatöölaliste organiseerimisega on raskusi, kuna nad on väikeettevõtjatega ühes ühingus. 1934. a. oli Narva rätsepatöölaliste palganõudmisel tulemusi. 1935. a. said Pärnu rätsepatöölised 20% palka juure. Narva ühingu tegevus oli möödunud aastal 10 kuud peatatud. Uute ühingute asutamiseks on eeldusi Viljandis ja Rakveres. Tartu rätsepad said 1935. a. streigi tulemusena kollektiivlepingu tellitud tööettevõtjatega, mille järele tellitud pintsaku hind on kr. 10,50. Kollektiivlepingud on seni püsinud. Streigitestust Rahvusvaheliselt Rätsepatöölaliste Kutsesekretariaadilt pole saadud, sest E. Rätsepatöölaliste Liit ei kuulu kutsesekretariaati. Streik kestis eelmisel aastal 8 nädalat, mille tõttu ühingu rahaline seisukord on nõrk. Streigiabi vähesuse pärast on osa naistöölisi ühingust langenud välja. Kutsetunnistustega varustatud õpinud töölised on läinud tsunftaolisse sellide ühingusse ja jäänud ametiühingu vastu loiuks. Narvas on ühingu olukord stabiilne ja hinnad lepingus samad, mis Tartus.

Tallinnas pole ühing kongressi vaheaegadel streigivõitlust pidanud, kuid palkade kõrgendamiseks on olnud rida läbirääkimisi tööandjatega. 1935. a. oli naismantli õmblejate streik, mis andis tulemusena 50—75 senti tükkilt juure. Naistöö hankeettevõtjatega on ühingu leping, mille järele tööandjad kohustavad tööd andma ainult ühingu liikmetele. Tellitud meestöö tegijad said eelmisel sügisel läbirääkimiste teel osalisi tulemusi ilma kollektiivlepinguta. Tallinna Rätsepatöölaliste ühing on kollektiivlepingute rikkumise pärast alustanud rida protsesse tööandjate vastu, milledest mitmed on lõppenud ühingu kasuks. Protsessid on kestnud juba 4 aastat ja läinud riigikohtuni. Pealeselle on liigete vahelise lepingu rikkumise pärast protsessitud ja tagatisraha on ühingule mõistetud välja. Peale eelarve ja rahalise aruande kinnitamist valitakse liidu juhatusse 7 liiget: Tallinnast Berger, Luuberg, Portsmuth, Uukkivi ja Oja ning Tartust Peterson ja Narvast Tammin. Revisjonikomisjoni valiti Silber, Valm ja Kurmiste. Töötingimuste korraldamisest refereeris Keskliidu sekretär L. Metslang ja organiseerimistö korraldamisest Keskliidu abiesimees A. Offenbach. Läbirääkimistel selgus, et uus töötülide lahendamise seadus tekitab raskusi kodukäsitöölaliste palgaliikumiste korraldamisele. Käsitöölaliste töötervishoiu tingimused kodus töötades on äärmiselt kahjulikud nii töölisele enesele kui ka tema perekonnale. Töökodade asutamisest hoidutakse kulude kokkuhoiu ette-

käandel. Lõpuks võetakse vastu L. Metslangi poolt esitatud järgmine resolutsioon: „Kongress tunnustab rätsepatöölaliste palgalõude korraldamise otstarbekohasemaks mooduseks kollektiivlepingu, mis sõlmitakse vaba töövahenduse abil tööliste ametiühingute ja tööandjate või nende organisatsioonide vahel. Töölistel peab olema vaba valik korraldada töötingimusi streigi või vahekohtu abil. Töölised kasutavad streiki niikuinii ainult äärmise vajaduse korral.

Praegu kehtiv töötülide lahendamise seadus vajab muutmist. Kongress asub seisukohal, et seda tuleb teha kiires korras. 16. juulil 1935. a. E. Töölisühingute Keskliidu juhatus poolt valitsusele esitatud ettepaneku kohaselt. Töölistel peab olema palgavõitluse vabadus. Vastasel juhul jäävad nad tööandjate meelevalla alla ja on võimetud parandama oma olukorda.

Läbirääkimistel avaldatakse soovi, et liidu juhatus korraldaks uurimusi rätsepatöölaliste olukorra kohta.

E. Nahatöölaliste Liidu 1. kongress.

Eesti Nahatöölaliste Liidu esimene kongress peeti Tallinnas 22. märtsil, millest võttis osa 24 esindajat Tallinnast, Tartust, Pärnust, Viljandist, Narvast ja Rakverest. Kongressil oli esitatud 1000 organiseeritud nahatöölisi. Eelnimetatud linnadest kuulusid seni iseseisvad nahatööliste ametiühingud Keskliitu, kuid tegeliku elu nõuded tiheda koostöö arendamiseks kõigi nahatööliste ametiühingute vahel põhjustasid omavahelise liidu loomise, milline mõte oli juba tõstetud üles eel aasta tagasi, kuid ametiühinguid mitteolevateil põhjusil registreeriti uus nahatööliste liidu põhikirjalles hiljuti.

Kongressi tervitas Eestimaa Töölisühingute Keskliidu esindaja ja Soome, Rootsi ja Norra nahatööliste liidud kirjalikult, kuna Nahatööliste Rahvusvahelise Kutsesekretariaadi tervitus eksituse tõttu alles peale kongressi kohale jõudis. Kongressi juhatasid H. Isküll ja M. Ounpuu; protokollisid Villemson, Jõulu ja Toonikus. Keskliidu instr. J. Mikhelson kandis ette naabermaade tervitused ja esitas üksikasjalise kodukorra asjaajamiseks ja töövõitluste korraldamiseks. Kodukorrad võeti mõne vähema redaktsioonilise parandusega vastu. Liidu sisseastumismaksuks määrati 5 krooni ühingu pealt ja liikmemaksuks 50 senti aastas igalt üksikliikmelt. Laekunud liikmemaksudest tasutakse liikmemaksud E. T. Keskliidule ja rahvusvahelise kutsesekretariaadile. Otsustatakse asutada Liidu juure töövõitluste toetuskassa, kuhu läheb 10% laekunud liikmemaksust. Samuti võetakse vastu J. Mikhelsoni poolt esitatud kodukord streigi toetuse maksmise kohta. Peale selle tunnustati vajalikeks, et ühingud omalt poolt asutaksid ka kohapeale oma majanduslikest reservidest toetuskassad streigi toetuse maks-

miseks oma liikmetele, kuna liidu toetuskas-
sast makstakse abi tähtsamate ja suureula-
tuslikumate palgavõitluste puhul.

Töötingimuste korraldamise küsimuse pu-
hul anti aru kohtadel valitsevast olukorrast,
mille puhul üldiselt märgiti, et tööandjad püüa-
vad hiilida mööda sõlmitud lepinguist. Kõigile
raskusile vaatamata on organiseerimistöö eden-
nenud eelmise aastaga võrreldes Tallinnas,
Tartus eriti viimasel ajal, Viljandis ja Pärnus
ning Narvaski. Rakveres on suurem osa
kingseppi organiseeritud. Läbiarutatud küsi-
mused võeti kokku resolutsioonis, milles märgi-
ti, et praegune olukord on tõnganud töölised
tööandjate meelevalda alla, kes omavahe-
lises võistluses saaduste hindasid alandavad ning
ühenduses sellega ka töötasusid järkjärgult
kärbibivad. Suuremateks kannatajateks seal-
juures on olnud käsitöölised. Seadustega
kindlustatud 8-tunniline tööpäev on olnud kä-
sitöölisele kättesaamatuks unistuseks peami-
selt seetõttu, et tööhinnad on madalad.

Kongress peab tarvilikuks, et 1) kiires
korras pandaks maksuma minimaal palkade
alamäär seadus eriti käsitöölise kaitseks, 2)
suurkätised tuleks seada sisulise riikliku
kontrolli alla, kusjuures ametiühingutel on
kaastoime õigus, omas korteris töötavad käsi-
töölised olgu kindlustatud äripidajate-tööand-
jate kulul haiguste ja õnnetusjuhtumite vastu
tööstustöölisega ühistel alustel. Kongress
ühines täiel määral 4. üleriikliku töölisvane-
mate konverentsi resolutsioonidega.

Samuti ei saa kongress seisukohale, et pal-
galisi õppinud töölisi ei saa viia meistrite ja

tehnikutega ühte kotta. Töölised saavad
kaitsta oma huve sellistes organisatsioonides
ja asutistes, kus töölised on ise peremehed.
Organiseerimises ei tohi töölisi killustada
kunstlikult mitmesse gruppi, sest töölise hu-
vid on ühtlased.

Samuti otsustas kongress astuda ühel hää-
lel E. T. Kesklitu ja Nahatöölise Rahvusvahelise
Kutsesekretariaati.

Liidu juhatus otsustati valida 7-liikmeline
ja revisjonikomisjon 3-liikmeline ühes vastava
arvu kandidaatidega. Juhatus valiti nii, et
igast linnast oleks esitajad juhatuses. Juha-
tusse valiti: Jõulu ja Mark Tallinnast, Pedaja
Narvast, Tepner Tallinna Nahatöölise Ühingu
Rakvere osakonnast, Essenson Viljandist,
Jaakson Pärnust ja A. Pank Tartust. Revis-
jonikomisjoni valiti All ja Priks Tallinnast ja
Ounpuu Tartust.

Algatatud küsimuste all kongress ei pida-
nud õigeks vanglates töötamist eraettevõtja-
tele, mis osutub käsitöölise töötasude allasu-
rujaks ja avaldas soovi, et selles asjas antud
valitsuse määrused saaks täpsemalt täidetud.
Kongress esines vel soovivaldusega liidu ju-
hatusele, et organiseerimistööd laiendataks ka
teistele nahatööladele, nagu sadulsepad, par-
kalid jne. ning et neid vastavates sektiiooni-
des koondataks ametiühingu ümber. Kongress
lõppes asjaliku töö järele kell 8 õhtul.

Liidu esimeheks valiti A. Pank Tartust,
abiesimeesteks Tepper Rakverest ja Jaakson
Pärnust, sekretäriks Jõulu Tallinnast ja lae-
kuriks Mark Tallinnast.

Ametiühingu usaldusmehed.

J. Miskelson.

Ametiühingu juhatus väie- või enamliik-
melises koosseisus pole suuteline ühingu suu-
remaks kasvades täitma kõiki ülesandeid. Eriti
on suuremas ühingus hädaoht sellest, et

juhatus võib kaotada sideme töökohta-
dega ja liigetega.

Et seda mitte ei juhtuks, luuakse juhatusel
abiiks usaldusmeeste võrk, mis on ametiühingu
selgrooks. Usaldusmehe nimi juba ütleb, et
selleks valitud liikmel peab olema kõigepealt
oma töökoha töölise kui ka ühingu juhatusel
usaldus. Muidu pole kujuteldav toimetulek
talle usaldatud vastutusriikaste ülesannetega.
Sellepärast

usaldusmeheks valitagu töökohal üldiselt
tuntud ja lugupeetud ühingu liige,

kes oma senise käitumisega on võitnud endale
üldise lugupidamise ja usalduse. Usaldusmees
peab olema kõigis töölisliikumisse puutuvais
küsimusis teadlik, ta peab tundma kõige esi-
teks ametiühingu põhimõtteid, oma ühingu
põhikirja, sotsiaalpoliitilist programmi, oskama
töölisele selgitada ametiühingute ülesandeid
ja võitlusvahendeid ning Eestimaa Töölisühin-
gute Kesklitu, Rahvusvahelise Ametiühingute
Kesklitu ja rahvusvahelistesse kutsesekreta-
riaatidesse kuulumise hädavajalikkust.

Usaldusmehed valitagu võimalikult igasse
suuremasse käitisse või selle osakonda. Vali-
mist võivad teostada sama käitise ametiühin-
guliselt organiseeritud töölised või kus see
moodus pole teostatav, nimetatakse usaldus-
mees ühingu juhatusel poolt

ühendavaks lülits juhatusel ja töökoha
vahel.

Ametiühingu usaldusmehe ülesandeks on
uute liigete verbimine ja alaline ametiühingu-
line selgitustöö, kui olukord seks vähegi sood-
ne. Siin läheb usaldusmehel vaja tarkust,
kannatlikkust teisitimõtlejatega. Kui selgit-
ustöö ei anna kohe tulemusi, ei tule sellest
heituda, vaid töötada visalt ühe mehe kallal,
teda vaimset kasvataades, kuni temast saab
ühingu liige. Austatava, aruka ja väerika
usaldusmehe selgitustöö töökohal annab tule-
musi. Ta peab oskama tungida oma kaastöö-
liste hinge ja muutada nende usaldusväärseks
sõbraks, kelle poole kõik kaastöölised mitme-
sugustel juhtumitel nõuküsimisega võivad
pöörduda.

Ta püüdku leida töölise usaldust kõigi
sobivate vahenditega,

õpetagu oma kogemusest paremaid tööviise ja
andku juhiseid tarbekohasemaks töötamiseks.

Pärigu nende hädade ja murede järele ning tundku kaasa. See kõik lähendab töölisi üksteisele. Eriline tähelepanu tuleb pöörda uutele töölistele — muuta nad algusest endale usaldavaks sõbraks, tutvustades neile töökohal valitsevat olukorda, tööviise, määruseid jne. Usaldusmees peab olema varustatud lendlehedega-verbimismaterjaliga, andma neid lugeda töölistele ja selgitama sisu, pärima, kas on saadud aru ja kasvatama neid edasi, tuues neile järkjärgult uut vastavat kirjandust. Kui lõpuks on tööline võidetud ametiühingule, tuleb liikmeksastumise sooviavalduse leht täita korralikult ja loetavalt kõigi andmetega ning toimetada juhatusele.

Meie ametiühingud kaebavad sageli, et nad on muutunud läbikäiguhooviks. Liikmeid tuleb juure, kuid ei jää kõik pidama, vaid paljud langevad välja liikmemaksu tasumata jätmise pärast. Sellepärast tuleb usaldusmehel pühendada erilist tähelepanu olemasolevatele ametiühingu liigetele,

kontrollida nende liikmeraamatuid ja võtta vastu liikmemaksu,

andes vastu kviitungi, ja raha ühingu laekuri kätte toimetades. Eriti tuleb kontrollida töökohale tulnud uusi töölisi, kes on juba ametiühingu liikmed, ja kui need ajutiselt ühingust on välja langenud, siis mõjuda kaasa, et nad tuleksid tagasi organisatsiooni. Kui liikmed muudavad aadresse, tuleb sellest viibimata teatada juhatusele. Kui võetakse töölisi juure, tuleb katsuda paigutada asemele ametiühingu liikmeid ja wabanevatest töökohtadest tuleb alati juhatusele teatada. Kui töölt lahkub ametiühingu liige, tuleb jällegi juhatusele teatada lahkumise põhjus ja uue töökoha aadress, kui see olemas, et juhatusele oleks hõlpsasti võimalik anda töökohta vahetav tööline teise usaldusmehe „võrku“. Siis ei lange liige kunagi lohakuse pärast ühingust välja.

Töökohast tuleb muretseda juhatusele kõik täpsed andmed tööaja, ületundide, üksikasjaliselt tükitööhindade ja palkade kohta, juhatust alaliselt informeerida kõigist tähtsamaist juhtumistest töökohal, vallandamistest — nende põhjustist jne. Õpilastele ja noortöölistele peab usaldusmees olema isalikuks õpetajaks ning kaitsjaks ja arendama neist tublid noor-ametiühinglased, võites nende usalduse ja

sõpruse juba alguses neisse heatahtlikult suhtudes.

Ametnike ja tööliste vahel usaldusmees peab olema vahemeheks ja katsuma neidki tõmmata ühisesse tööliste rindesse, likvideerima väiksemad arusaamatused ja põhjalikult teadma ning tundma töökoha olukorda, maksivad töökaitse ja sotsiaalkindlustuse seadusi. Valvama töölepingu ja kõigi seaduste, määruste ja eriti kollektiivlepingu täitmise järele, kui see on olemas.

Igast väärnähtest tuleb teatada juhatusele.

Oma kaastöölistele tuleb anda kõigis eeltoodud asjus nõu ja juhiseid ning tarbekorral juhtida nad ametiühingu juriidilise nõuandja juure.

Usaldusmees peab olema lepitajaks tööliste eneste vahelistes konfliktides, samuti konfliktides tööliste ja tööandjate vahel ning valvama, et tööandjad ei leiaks põhjusi raskelt käte võidetud kollektiivlepingutest vabanemiseks, samuti, et asjatult ja enneaegselt ei puhkeks väikesed kohalikud streigid, mille tulemuseks võiks olla suurem töösulg või ametiühingu palgavõitluse halvamine üldjoontes. Usaldusmees mõislike läbirääkimistega võib hoida ära töökohal palju asjatuid konflikte.

Usaldusmehel tuleb teatada aegsasti juhatusele kõik kuuldused kavetatavaist palgavähendusist, suvreakimõudest, jne.

Käitiste tööliste üldkogu koosolekutel katsugu usaldusmehed hoida kogu aeg algatust enese käes

ja teha koosolekuil tarvilikke ettepanekuid ning lasta valida end käitise töölisisnõukogu liikmeks või töölisvanemaks. Ühingu juhatust korraldagu usaldusmeeste koosolekuid täieliku informatsiooni saamiseks ja juhiste andmiseks ametiühingulistest küsimustest, muis üldtähtsusega päevaküsimustest, uutest seadustest, ametiühingute seisukohtades neisse jne. Usaldusmeeste tuleb neil koosolekuil selgitada ametiühingu aktsioone, et nad oma kaastööliste hulgas võiksid asuda aegasti ettevalmistavale selgitustööle.

Hea ja südamluk suhe ühingu juhatuse ja usaldusmeeste vahel on parimaks pandiks ühingu töö edukaks arenguks.

Sindi töötüli.

Mäletatavasti oli pikemat aega lahtine Sindi möödunud suve töötülide lahendamise küsimus. Lõpuks töölisisnõukogude energiliste sammude tagajärjel hra riigivanem tegi k. a. veebruari keskel teedeministrile ülesandeks: kutsuda kokku töötülide lahendamise komisjon asja arutamiseks.

Komisjon hakkas seda asja lahendama 19. veebr. Koosseis on olnud järgmine: esimees Eesti Panga president J. Jaakson; liikmed: dir. O. Hinto majandusministeeriumist; dir. J. Sonin teedeministeeriumist;

L. Metslang ja A. Offenbach E. T. Keskliidust ja E. Sulg ning O. Kilgas K.-tööstuskogast.

Seaduse järgi on komisjonil ülesandeks esialgu lepituse sobitamine poolte vahel ja kui see tulemusi ei anna, siis võib komisjon teha sundotsuse, mis on mõlemile poolele sundislik.

Lepitust sobitas komisjon väljasõidu istangul Sindis 3. märtsil. Vabrikut esitasid komisjoni ees vabriku direktorid; kahe käitise töölisi, mõlemad töölisisnõukogud ja E. Tekstiil-töölise ühingu esimees H. R o o g.

Sindi suure vabriku töölise palganõudmi-

sed olid 10—25% piirides. Kirjukude vabriku töölisel nõudsid otstarbekamat tüki-töö hinnakirja tabelit.

Oma nõudmise põhjendamiseks esitasid Sindi tööliste esindajad komisjonile järgmise seletuskirja:

Palgatõstmise nõudmise põhjendamiseks on meil au juhtida komisjoni tähelepanu järgmistele asjaoludele:

**Praegused palgad on kaugelt alla elatiskiini-
miinimumi.**

E. T. Keskliidu poolt on välja arvestatud, et 3-liikmelise perekonna inimväärseks äraelamiseks on tarvilik vähemalt 95 krooni, ja keegi pole julgenud ütelda, nagu oleks see summa liialdatud. Kui võtame arvesse, et riigivane-
ma poolt on seatud rahva arvu kahekordseks

351 meestöölise	palgasumma on	670 kr.	88 snt	päevas	—	keskmine	2 kr.	03 snt.
162 naistöölise	„	„	258 „	43 „	„	„	1 „	62 „
493 tööliste	„	„	929 „	31 „	„	„	1 „	98,5 „

Kuid selle arvu alusel otsustada tööliste olukorra üle, pole õige, kuna siin on kaasa arvatud kõik preemiatasud ning ka selle töö tasu, mis on tehtud väljaspool 8-tunnilist tööpäeva. Ometi on täiesti põhjendatud nõudmine, et

**inimväärset äraelamist peab võimaldama
põhipalk ilma preemiata ja ületundideta.**

Samuti ei muuda pilti see väike summa, mida moodustab naturaallisa palgale (7,9 senti tööpäeva kohta — s. o. 4,2%). Eriti tuleb aga pidada meeles, et töö Sindis on suurelt osalt hooajalise iseloomuga, seisakuid ja osalisi valdamisi ning tööandala lühendamisi tuleb kogu aeg ette, nii et tööline jääb ajuti niigi napist teenistusest ilma. Huvitaval kombel toovad tööandjad isegi esile, et Läti tellimiste ärajäämine ja muude põhjuste tõttu oli ta sunnitud vähendada tööd puuvillariide viimistlemise vabrikus. See väide iseloomustab kõige selgemini tööliste ebakindlat olukorda. Kui tööandja kurdab, et „vabriku üldkulud ei vähene proportsionaalselt tööajale“, siis seda suurema õigusega võib tööline ütelda, et tema kulud ei saa väheneda tööpuuduse puhul — ja kui tööandja arvestab kulmas masinaamortisatsiooni, vaatamata sellele, kas masin seisab või töötab, siis

**tööline on õigustatud nõudma, et talle
mõeldakse mitte vähem kui masinale**

ning võimaldatakse temale äraelamine ka tööseisaku ajal. Samuti ei pea palika tööandja väide, et hiljutine läbikäigumaksu tõstmine tekstiiltoodetele õigustab tööliste nõudmistest tagasilükkamist. Läbikäigumaksu tõstis riik teadmisel, et tekstiiltööstuse teenistus on praeguste hindade ja palkade juures erakorraliselt kõrge ja kuna hindade reguleerimine on raskesti teostatav, samuti nagu palkade tõstmine vajab tööliste initsiatiivi, siis võttis riik ühe osa tuludest endale, mis on selles mõttes õigustatud, et

muutmise siht, siis näeme, kuivõrra vastuvõtmatu on olukord töölis-palkade alal meie ühes suuremas tööstusharus — nimelt tekstiiltööstuses. E. Statistika Keskbüroo andmete järgi on tekstiiltöölise keskmine tunniteenus-tus 1934. a. 24,7 senti, mis teeb 8-tunnilise tööpäeva juures 1 kr. 98 senti, ja kuu kohta ligi 45 krooni.

**Sarnaste madalate palkade alalhoidmine
ei vasta Eesti tööliste tööväärtusele**

ega pole ka rahvamajanduslikult õigustatud ega soovitav:

Oma vastuvärdetes vabandavad tööandjad madalaid tööpalku sellega, et arvestades ka preemiad põhipalkade juure saab palgatabelist kõrgemaid arvusid. Kui uskuda neid andmeid ja neist tehtud kokkuvõtet, siis selgub, et

**liiga suurte tulude kuhjumine ühe mono-
polistliku grupi kätte ei ole meie oludes
soovitav.**

Kuid ettevõtja ei tohi oma makse, mis tema oma tulude arvel peab tasuma, veeretada tarvitaja ega tööliste õlgadele.

Üldse pole õige tööandjate püüde juhtida tähelepanu kõrvale põhiküsimusest, s. o. palkade ja elatiskiini-
miinimumi kooskõlast. Ei ole kuidagi usutav, et Eesti tööstus on muust maailmast seevõrra maha jäänud, et ta ei suuda tööliste võimaldada inimväärset äraelamist. Ettevõtja seisukohalt on tööjõud samasugune kaup, nagu vill või puuvill; samuti nagu villa ja puuvilla, nii püüab ettevõtja muretseda endale tööjõudu võimalikult odavamalt. Seni kui tööliste organisatsioonid on mitmesugustel põhjustel takistatud, osteti tööjõudu üliodavalt, nii ütelda alla oma hinna, — ja pole kahtlust, et ametühingute tugevnemisega ja kollektiivlepingute kasutamisega peab olukord paratamatult muutuma, ja muutuma üsna põhjalikult. Töölistel pole midagi selle vastu, kui riik esineb sel puhul vaheltsobitajana; kuid ta ei tohi asuda selle muutuse pidurdamisele, mille sihiks on olukorra loomine, kus majanduse arengust on kasu ka rahvale endale.

**Et tekstiiltööstuse tulud on väga suured,
selles ei kahtle keegi.**

Eriti Kreenbalti kontserni kuuluvad ettevõtted on õnnelikus seisukorras müügihindade määramisel siseturul tugevate kaitsetollide varjus. Toorainete hinna langusel ei olnud mõju hindadele ega palkadele, ikusjuures ettevõtjad vabandasid end tehnilise ümberkorraldamise kuludega. Kui aga tekstiiltööstus tehniliselt edeneb, on madalad töötasud seda vähem õigustatud.

**Statistika Keskbüroo andmeil on olukord
tekstiilsuurtööstuses järgmine:**

	(miljonites toodangu nettoväär.	kroonides töötavate isik. palgasumma*)	palgasumma % nettotoodang.	töötav. isik. arv tuhand.	nettotood. iga isik. kroonides	töölise tunni palk
1929	11,3	5,8	51,3	9,8	1.153	23,8
1934	16,1	5,5	34,2	9,2	1.750	24,7

Sellega on töö produktiiviteet kasvanud 51,8 prots. võrra, tunniteenistus aga kõigest 3,8 prots. võrra.

Olukorra õigeks hindamiseks on oluline arvesse võtta, et palga osatähtsus toodangus 51,3% ei olnud juba enne kriisi loomulik; sarnasel alal nagu tekstiiltööstus, on masinate osatähtsus töö kõrval võrdlemisi piiratud ja palkadeks minev osa toodangus suurem. Võrdluseks olgu öeldud, et ühendriikides kogu tööstuse kohta on palkade osatähtsus 55%, olgugi et seal on ülekaalus väga suure masinate osatähtsusega tööstusalad.

Nüüd on palga osatähtsus mitmesugustel põhjustel veelgi langenud — ligi $\frac{1}{3}$ toodangust,

milline olukord ei lase end kuidagi viisi õigustada. Kui juba kriiseelse aja kohta oli majandusteadlaste arvamine, et suurtööstuse tegelik tulud on palju suuremad ametlikest andmeist, siis on sarnased oletused seda rohkem põhjendatud praeguse aja kohta.

Muidugi on nende tulude täpne selgitamine võimatu ilma riikliku tööstuse kontrollita,

kuid juba eelolevad andmed näitavad selgesti, et on täieline võimalus palkade tõstmiseks palju suuremas ulatuses, kui töölised seda praegu nõuavad (tööandjate arvestuse järgi jäävad tõstmise nõudmised umbes 10—25% piiridesse).

Töölisnõukogud loodavad, et töötulide lahendamise komisjon eeltoodud asjaolusid õiglaselt arvestaks ega tee takistusi tööliste olukorra parandamiseks vähemalt sellasel tagasihoidlikul määral, nagu töölised seda nõuavad. Nõutud palgalisa vähendamine ei lase end kuidagi viisi põhjendada, seepärast töölisnõukogud kindlasti ootavad oma nõudmiste täielikku rahuldamist.

Streikide puhul võib teha kompromissi, arvestades enda ja vastase jõudu,

kuid töötulide lahendamise komisjon peab lahendada asja rahvamajanduslikult ja sotsiaalpoliitilisel otstarbekohasel kujul ja sellele pinnale asudes ei tohiks olla ruumi kompromissidele.

Balti puuvillavabriku töötüli.

Balti Puuvillavabriku töölised ei olnud rahul oma madalate palkadega ja märtsi keskel algatasid töötüli, nõudes juurde 30% palka. Jaoskonna tööinspektor kohapeal poolte vahel kokkulepet ei saavutanud ja asi läks

*) Ametnikud ühes arvatud.

Lõpuks tõstame välja järgmise lause tööandjate vastuväidetes: „Meie arvates on 21. VI 1935. a. töötasu tõstmise nõue esitatud ainult selleks, et ofitsiaalselt streikimisele anda majanduslik ilme.“ Sellega tahetakse vist öelda, et suvise streigi tõeline iseloom ei olnud mitte majanduslik. Seesugune ebamäärane kahtlustamine on täiesti alusetu, sest poliitilise streigi puhul esitatakse ka poliitilised nõuded. Loodame, et tulevikus on tööandjad enam asjalikud töolistega ja töötulide lahendamise komisjoniga läbikäimises.

Komisjoni ees pooltevaheline kokkulepe ei tulnud toime. Tööandjad ei tahtnud tulla tööliste soovidele vastu. Lõpuks oli tööandja nõus tõstma päevatöölise aluspalku 3% võrra. Töölisnõukogud olid nõus maha jätta oma nõudmistest 2 senti päevas. Tööandja ei olnud sellega nõus. Seega jäi kokkulepe saavutamata.

Tallinnas on komisjon pidanud seni 3 istangut otsuse tegemiseks. Arvatavasti viimane istang toimub 31. märtsil. Keskliidu esindajad komisjonis olid seisukohal, et otsuse tegemisel peab komisjon aluseks võtma käitiste kandevõime ja seda erapooletu ekspertiisi abil selgitama. Komisjoni enamus aga asus seisukohale, et otsuse tegemisel tuleb võtta aluseks Sindi tööliste palkade võrdlus teiste vastavate käitiste tööliste palkadega. Selle võrdluse tegemiseks määrati ekspertideks: Riigi Statistika Keskbüroo üldbüroo juhataja H. Reiman ja majandusministeeriumi tööstusinspektor J. Mikkelson. Ekspertid on vahepeal oma töö lõpetanud ja kuuldavasti tulevatki ka see kitsapiiriline ekspertiis Sindi tööliste kasuks. Mis oleks tulnud veel siis kui oleks võetud tõsiselt selgitamisele käitiste kandevõime.

Vahepeal on Sindi töölised koondumas tekstiiltöölise ühingu kohapealse osakonna ümber. Paari nädala jooksul on astunud liikmeks 500 töölise. Lähemal ajal tahetakse see arv tõsta vähemalt 800 peale.

Pidagu Sindi töölised meeles, et parimaks sõbraks töölisele hädaajal on — tugev ametiühing!

vahelise lepitamise katse, mis aga ei annud tulemusi, kuna tööandja ei olnud nõus mingisuguse palgatõstmisega.

Vabrikut esindas dir. K. Vachmann; töölisi töölisnõukogu koos tekstiiltöölise ühingu esimehe H. Roogiga.

Oma nõudmistele põhjendamiseks esitas töölisnõukogu komisjonile järgmise seletuskirja:

Kaua aega pidime rahulduma madalate palkadega,

olgu et nad on kaugel alla elatusmiinimumi: meile oli aga vabrikuvälisuse poolt korduvalt seletatud, et suuremaid palku ei suuda tööstus mitte kanda. Nagu juhatusliikmete süüasja arutamisel kohtus selgus, tekkisid madalate palkade ja kõrgete tollide juures omanikel suuri kapitale, mis seadusevastaselt veeti välismaale. Kuhu need kapitalid praegu jäävad, on meile teadmata, kuid meie ei näe mingit põhjust praeguse olukorra alalhoidmiseks.

Meie seisukoht on see, et töölise osasaamine ja tema tööviljast peab vastutama tema tööväärtusele:

Eesti tööline pole oma tööväärtuselt sugugi madalal astmel, kuid teiste demokraatlike rahvaste töölisega võrreldes ta elab võrreldamatult viletsamalt. Loodame, et komisjon korraldab ekspertiisi suurema selguse toomiseks küsimusse, — kui suur on tegelikult tööstuse kandevõime töölise palkade kõrgeandamiseks.

Igal juhtumil on tööstuse kandevõime viimastel aastatel järjest tõusnud.

Esiteks kunagi ei olnud tööstuse seisukord

rohkem kindlustatud nii tollidega kui ka töösturite omavahelise ühinemise tõttu. Teiseks on tööstuse seisukord paranenud tehnilise täiendamise ja ratsionaliseerimise tõttu. Kolmandaks on langenud puuvilla hinnad. Kuid ei töölise palgale ega kaubahinnale ei avaldanud tööstuse olukorra paranemine mõju.

Ametlike andmete kohaselt on tööproduktiveet kogu tekstiiltööstuses 1929.—1934. a. kasvanud 51,8% võrra, tunniteenistus aga kõigest 3,8% võrra, Balti Puuvillavabrikus alanesid palgad 1929. a. võrreldes 8% võrra, kuna töökoormatus samal ajal tõusis, näit. kangrutel ligi 50% võrra.

Kui olukord ka praegu otsustavalt ei muutu, millal siis võivad töölised loota inimväärsete palkade kättesaamisele?

Kuna rahvamajanduse olukord olevat paranenud, peavad paranema ka töölise teenistused.

Töölised on kindlal arvamisel, et eelpool toodud asjaolud peavad kujunema töötülde lahendamise komisjonile mõõduandvaks tema otsuse tegemisel.

Kuna kokkulepet ei saavutatud, peab komisjon ekspertiisi kaudu asja selgitama ja siis otsuse tegema.

Töölise soovil käis komisjon vabrikus tutvumas töölise tööoludega ja korteritega.

Balti Puuvillavabriku töölised peavadki koonduma teiste käitiste töölise eeskujul tekstiiltöölise ühingu osakonda. Teadkem seda: kui sa ise ennast ei aita, siis ei aita sind keegi. Seepärast kõik oma ametiühingu ümber.

Ringvaade.

Sindi streik.

Sindi a.-s. „Keenbalti“ kirjukudumise osakonna töölised alustasid 18. märtsil streiki oma kaastöölise vallandamise pärast. Ühtlasi nõutakse kahe välismaise meistri vallandamist. Streik kestab praegu edasi, millest võtab osa 120 töölise. Streigimurdjaiks on 10 nõrgemat töölise.

E. T. Keskliidu juhatus, E. Tekstiiltöölise ühingu juhatus, kõik tekstiilkäitiste töölisnõukogud on tunnistanud end Sindi streikivate töölisega solidaarseiks ja on otsustanud neid toetada kõigi võimalike seadusepärase abinõudega.

Teedeminister asja komisjoni lahendamisele ei andnud, asudes seisukohale, et selle töötüli lahendamine jäägu poolte vaheliseks asjaks.

Teisipäeval, 24. märtsil, peeti Sindis tekstiiltöölise kohapealse osakonna üldkoosolek, millest võttis osa üle 500 töölise. Saal oli kuulajaid täis puupisti. Palgaolude korraldamisest ja organiseerimisest kõneles Keskliidu sekretär L. Metslang. Töölise keskel valitseb täieline üksmeel.

Keskliidu nõukogu.

E. Töölisühingute Keskliidu nõukogu korraline koosolek peetakse pühapäeval, 19. apr., algusega kell 10 hommikul Tallinnas, V. Pärnu mnt. 31.

Keskliit jääb iseseisvaks organisatsiooniks.

Arvese võttes, et viimasel ajal on E. T. Keskliidu nimel postiteel kinnistes ümbrikkudes levitatud kommunistlikku kirjandust, et kommunistlikkudes lendlehtedes on konstateeritud E. Kommunistliku Partei mõju kasvu ametiühingutes ja et Keskliidu nime on nimetatud ühenduses E. K. P. ja „sotsialistliku partei vastasrinnas“ poolt sõlmitud „ühise frontiga“, Keskliidu juhatus oma koosolekul 20. märtsil vastavas otsuses otsustas rõhutada, et ametiühinguline liikumine Eestis seisab muudetamatult vabaametiühingulise liikumise ja oma kongressidel kinnitatud põhimõtete alusel, et Keskliit ei ole sõlminud ühist fronti ühegi poliitilise rühmitusega ega näe ka põhjuseid seda teha edaspidi. E. T. Keskliit ei jälgi oma tegevuses mingeid väljaspoolt tulevaid poliitiliste rühmituste mõjusid ja nõuandeid. E. T. Keskliit ei ole ka märganud kommunistlike tendentside kasvu ametiühinguis.

Ülgaste kaevanduseski

on töölised asunud liikvele. Selles kaevanduses töötab 30 töölise ümber. Toodetakse fosforiiti, põllurammu. Seni puudus seal töölivanem. Nüüd on algatatud töölisvanema valimine, mis toimub lähemal ajal.

Kaevandustööliste Ühingu

Kohtla Õlitöölise Osakond (Goldfields' käitise juures) pidas oma üldkoosoleku 8. märtsil s. a. Peale E. Plakki vastava referaadi ärakuulamisest võeti vastu üksmeelselt resolutsioonid, mis seavad käesoleva aasta tegevuse peamiseks ülesandeks organiseerimistöö. Nii koosolek kohustas juhatust ja esindajatekogu saadikuid tegema kõike, mis nende võimupiirides; tegi moraalseks kohustuseks igale liikmele aasta jooksul vähemalt üks uus liige juure tuua; lubati juhatasele uute osakondade tekkimisel neile maksta 50% laekunud liikmemaksudest „kaasavaraks“ vastavalt üleminevate liikmete arvule; soovitati hoiduda konfliktidest tööandjatega seni kui on käimas hädavajalik organiseerimistöö; kohustati juhatust andma selgitust kui selguvad tööliskoja valimise kavad; nõuti kiirustamist Rahvusvahelise Mäetöölise Liidu liikmeks astumisega ja otsustati tõsta tööloosungiks: „Käesoleva aasta lõpuks 1000-liikmeline Kaevandustöölise Ühingu!“ Loosung ei ole põhjendamata, kuna tagasihoidlikult arvestades on kaevandus- ja õlitöölisi 2300 ümber, sama tagasihoidlikult arvestades peaks see arv tõusma aasta lõpuks 3200 peale. Sellest arvestusest on välja jäänud veel Kunda ja Ubja ning ülgaste töölised.

Elarves määrati sisseastemaksud inventari ja raamatukogu täiendamiseks. Liikmemaksudest määrati 20% Kaev. Üh. keskkassa jaoks, 20% organiseerimistöö läbiviimiseks, ruumide üüriks jne., 10% kantselei-, posti-, esindus- jne. kuludeks, 50% toetusfondi.

Valitud juhatuse jaotati ametid järgmiselt: I. Goršanov — esimees, V. Ladon — abiesimees, E. Plakk — sekretär; A. Viikmann — abisekretär, A. Goršanov — laekur.

Türi töölise Ühingu

aastapeakoosolekut peeti 22. märtsil s. a. Juhatas kohaliku paberivabriku töölisvanem R. Hermann, protokollis J. Brafeldt. Ühingu avarases saali oli kogunenud arvukas pere liikmeid. Aruandest selgus, et rõõmus-taval viisil on organiseerimistöö andnud häid tulemusi. Eriki just paberivabriku töölise seas on huvi ühingu vastu tõusnud. Möödunud organiseerimiskuul astuti massiliselt ühingu liikmeks. Kui läinud aastal oli ühingul vaid 15 liiget paberivabrikust, siis praegu on neid 105. Seega paberivabriku tööliskond on

organiseeritud 60% ulatuses. Lähem siht — 80% ühingusse!.

Seesugne hoogne organiseerimistöö on õnnestunud üleriikliku töölisvanemate konverentsi otsene tulemus. See on kohaliku paberivabriku töölisvanemate R. Hermann ja A. Pärna vaevarikka, kuid hästi õnnestunud töö tagajärg.

Kutsetöölise koda.

15. märtsil korraldati Keskliidu poolt Tallinnas õppinud töölise üldkoosolek, kus töölise kutsehariduse küsimusest kõneles õigusteadlane J. Rebane ja ülalnimetatud kojast Keskliidu sekretär L. Metslang.

Läbirääkimistel võeti õppinud töölise poolt rohkelt sõna, kellest ükski ei pooldanud õppinud töölise viimist ühte kotta tehnikute, meistrite ja väiketöösturitega. Samuti valgustati puudusi, mis tulnud esile kutseoskuse seaduse rakendamisel.

Ühel häälel võeti vastu järgmine otsus:

Tallinna õppinud töölise üldkoosolek linna-printsimajas 15. märtsil, arutades Meistrite, õppinud töölise, tehnikute ja kodutöölise koja küsimust, asub seisukohal, et palgalised õppinud töölised ei saa kaitsta oma kutsehuve sellases kojas, kus meistrid, tehnikud ja väikeettevõtjad on koja premeesteks. Palgalised õppinud töölised võivad kaitsta oma majanduslikke, õiguslikke, kutselisi ja kultuurilisi huve ainult sellastes töölise organisatsioonides ja asutustes, kus töölised võivad asju ajada ettevõtjaist ja meistreist rippumatult. Palgalisi õppinud töölisi ei ole otstarbekohane organiseerimises lahutada teistest töolistest, sest töölise tegelikud huvid on üldiselt ühtlased. Ka ei jõua töölised maksta liikmemakse mitmesse organisatsiooni.

Koosolek kutsus üles kõiki oskustöölisi koonduma E. T. Keskliidu ametiühingute ümber.

Samut võeti vastu otsus oskustöölise registreerimise ja eksamineerimise kohta.

Tallinna Maalritöölise Ametiühingu

poolt korraldatakse pühapäeval, 19. aprillil, algusega kell 10 hommikul Töölisteatri saalis maalrite organiseerimise koosolek. Organiseerimisest, kollektiivlepinguist, kutseoskusest jne. kõneleb Keskliidu instruktor J. Mihkelson. Lõpuks arutatakse mitmesuguseid küsimusi. Kõik maalrid koosolekule!

SISU: 1) Organiseerimiskuu tulemusi. 2) Lõpp madalatele palkadele. 3) Tekstiiltöölise koostööst. 4) Uue maailmasõja oht. 5) Saksa töölise olukord. 6) Trust. 7) Kaks kongressi. 8) Ametiühingu usaldusmehed — J. Mihkelson. 9) Sindi töötüli. 10) Balti Puuvillavabriku töötüli. 11) Ringvaade.

Tegev ja vastutav toimetaja L. Metslang.

Väljaandja E. Tööliseühingute Keskliit. Ilmub kord kuus. Tellimishind: aastas 1 kroon, 6 kuud 60 senti, üksiknumber 10 senti. Toimetuse ja talituse: Tallinn, V. Pärnu 31—4, tel. 460-52.

Ilmunud 31. märtsil 1936.

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisuse trükikoda. Pikk t. 2. 1936.

